

LİMİTED ŞİRKETLERDE ÇIKMAYA KATILMA

Fevzi Fırat GÖZÜYEŞİL*

ÖZET

Çıkmaya katılma müessesesi, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununu ile birlikte mevzuata dâhil olmuştur. Müessesenin başlıca ihdas ediliş amacı olarak, Türk Ticaret Kanunu'nun gerekçesinde eşit işlem ilkesi olarak gösterilmiştir. Aynı zamanda körü niyetli çıkma taleplerini etkisiz hâle getirebilecek ve şirket varlığını koruyacak bir müessese olarak da işlev görmesi beklenmektedir.

Düzenlemeye göre, ortaklardan biri şirket sözleşmesindeki hükme dayanarak çıkma istediği veya haklı sebeplerden dolayı çıkma davası açtığı takdirde, müdür veya müdürler gecikmeksizin diğer ortakları bundan haberdar ederler. Bu bildirimle çıkma işleminden haberdar olan diğer ortaklar, şirket sözleşmesindeki sebebe dayanarak veya açacakları bir dava ile çıkmaya katılabilirler ve esas sermaye payları ile orantılı olarak eşit işlem ilkesine göre muamele görürler.

Anahtar Kelimeler: Şirketler Hukuku, Limited şirket, Çıkma, Çıkmaya Katılma, 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu.

FOLLOW-UP RESIGNATION IN LIMITED LIABILITY COPMANIES

ABSTRACT

Follow-up resignation is a new concept that come into question with The Turkish Commercial Code no:6102. The purpose of the law explained at the justifications of the no: 6102 is the principal equal treatment. Also it can be asserted that the follow-up resignation protects the company from the abuse of the resignation right and assests loss.

According to the law, a company member files an action for leave to resign for good cause or a company member tenders his resignation based on a right of resignation under the articles of association, the managing directors must notify the other company members without delay. If other company members within three months of receipt of such notice file an action for leave to resign for good cause or exercise a right of resignation under the articles of association, all departing company members must be treated equally in proportion to the nominal value of their capital contributions.

Keywords: Company law, limited liability company, Resignation, Follow-up Resignation, The Turkish Commercial Code no:6102.

* Araştırma Görevlisi, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ticaret Hukuku Anabilim Dalı.

I. Giriş

“Limited Şirketlerde Çıkmaya Katılma” başlıklı bu çalışmada, “Çıkmaya Katılma” kenar başlığı altındaki, çıkmaya katılma müessesesini ihdas eden 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu’nun 639’uncu maddesi incelenecektir.

6762 Sayılı Türk Ticaret Kanunu, hazırlandığı dönem itibariyle oldukça modern ve işlevsel bir kanun olarak 1957 yılından bu yana Türk ticaret ve iktisat hayatına yön vermiş, içtihatları, uygulama alışkanlıkları, öğreti kaynaklı müesseseleriyle ciddi bir hukuk hafızası oluşturmuştur. Bununla birlikte çağın akışı ve zamanın getirdikleri, bu başarılı kanunun icra ettiği vazifeyi noktalamasını kaçınılmaz kılmıştır.

Bununla birlikte, iktisadi küreselleşme ve Türkiye’nin uluslararası piyasaların aktörü olma çabası iktisadi liberalizme uyumlu bir ticaret kanunu yapılmasını zorunlu kılmıştır. Bu çabanın en ciddi somut tezahürlerinden biri, 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu’nun kabulü ve bu kabulde birlikte, şirketler hukuku sahasında gerçekleşmiştir. İşte “çıkmaya katılma” müessesesi de, ilk defa 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu ile mevzuata dâhil olmuştur.

Şirketin söz konusu olabilmesi için, kural olarak bir sözleşmenin varlığı şarttır¹. Nitekim Türk Borçlar Kanunu’nun 620’nci maddesinin adı şirketler için yapmış olduğu tanım, mahiyetleri nispetinde diğer şirket türleri için de geçerli olabilecek genel nitelikli bir tanımdır².

Şirket sözleşmesi de, şahsına münhasır hâller dışında borçlar hukukunun genel teorisi içinde yer alır³. Kural olarak özel hukuk sözleşmelerinde irade serbestisi esastır. İrade serbestisinin tezahürlerinden biri, sözleşme yapma yapmama özgürlüğüdür⁴. Şüphesiz ki sözleşmeyi yapma noktasında serbest olan irade, kural olarak sözleşmeyi sonlandırmakta da aynı şekilde serbesttir⁵.

Şirket sözleşmelerinde de, diğer özel hukuk sözleşmelerinde olduğu gibi, bazen ortağın, bazen de şirketin âli menfaatleri gereği şirket ile ortaklar

¹ **TEKİL**, 22; **POROY (TEKİNALP/ÇAMOĞLU)**, 21; **KARAYALÇIN**, 56; **PULAŞLI**, § 1 N. 7; **SAYMEN/ELBİR**, 9.

² “*TBK m. 620/I: Adi ortaklık sözleşmesi, iki ya da daha fazla kişinin emeklerini ve mallarını ortak bir amaca erişmek üzere birleştirmeyi üstlendikleri sözleşmedir*”. Limited şirketler açısından bu tanım, emeğin limited şirkete sermaye olarak getirilememesi ve şirketin tek ortaklı olabilmesi noktasında farklılık arz eder. Bu noktada tek ortaklı şirketleri yapılan açıklamalardan müstesna tutmak gerekir.

³ **POROY (TEKİNALP/ÇAMOĞLU)**, 23; **MİMAROĞLU**, 40; **İNAN**, 17.

⁴ **KILIÇOĞLU**, 73; **SEYMEN/ELBİR**, 132; **ÖNEN**, 40.

⁵ **KILIÇOĞLU**, 77.

arasındaki hukuki ilişkiyi sonlandırmak gerekir. Bununla birlikte, şirketler hukukunda şirketi ayakta tutmak ve iktisadi hayatta devamlılığını sağlamak da, temel bir ilke olarak karşımızdadır. Bu noktada karşılıklı menfaatlerin gerçekleştirilmesi, ortağın şirketten ayrılarak şirketin varlığına devam etmesi ile mümkün olabilir. Bu ayrılma hâllerinden biri de, ortağın şirketten çıkmak suretiyle ortaklık sıfatını yitirmesidir. Bir başka ifade ile limited şirketlerde, sözleşme veya kanunla ortağa çıkma hakkı tanınmasının altında yatan iki temel düşünce, sözleşme serbestisi ve şirket varlığının devam ettirilmesidir.

Çıkmaya katılma müessesesi de esasında, bu temel düşüncelerle şekillenmiş, ortağın çıkma hakkı kapsamında açılmış bir parantezdir. Yukarıdaki kısaca değinilen teorik altyapı, çıkmaya katılma müessesesi için de büyük ölçü de geçerlidir.

Çıkmaya katılma müessesinin (*Anschlussaustritt*) kaynağı İsviçre mevzuatıdır (OR Art. 822a). Mevzuatın İsviçre kanunundan iktibas edilmek suretiyle de TTK m. 639’da düzenlenmiştir. Hükme göre; ortaklardan birinin şirket sözleşmesinde yer alan bir sebebe istinaden çıkmak istediği veya haklı sebeplerden dolayı çıkma davası açtığı hâllerde, diğer ortaklardan biri veya birden fazlası, aynı, benzer veya farklı sebeplerin kendileri için de geçerli olduğundan bahisle çıkmaya katılma talebinde bulunabilecekler veya çıkma davasına katılabileceklerdir.

II. Müessesenin İhdas Edilme Amacı

Çıkmaya katılma müessesinin düzenlenme amacını incelerken, bu düzenlemenin ilgililer için ne getirdiği; sağladığı haklar ve güvencelerin ne olduğuna değinilmelidir. İlgililerden kasıt, çıkma talep eden veya bu yönde dava açan ortak, diğer ortaklar – ki bu ortaklar çıkmaya katılma hakkına sahip olan ortaklardır – ve şirket tüzel kişiliğidir.

Çıkma müessesinin özü, bir ortağın şirket ilişkisi içinde bulunmasının bundan böyle kendisinden beklenemeyeceği, bunun da dürüstlük kuralı ve hakkaniyet ölçütüncü teyit gördüğü hâllerde, birlikteliğin sonlandırılması esasına dayalıdır. Çıkma müessesesi her ne kadar, sıkıntılı bir birlikteliğin sonlandırılması gibi rahatlatıcı bir işleve de sahip olsa, kötüye kullanılması hâlinde arda kalan şirketin veya diğer ortakların ciddi şekilde zarar görmesi ihtimalini de beraberinde getirir.

Bir limited şirket ortağının kötü niyetle çıkma talebinde bulunması muhtemeldir. Böyle bir çıkma talebinin amacı, gidişatı iyi görünmeyen bir

yapının muhtemel ticari risklerine uğramadan önce kurtulmak olabileceği gibi, şirketten haksız bir menfaat elde etmek de olabilir. Yine bunun gibi çıkma arzusundaki ortağın bu talebinin gerçekleşmesi, şirketi ciddi maddi sıkıntılara sokabilecek nitelikte olabilir.

Nihayetinde çıkmaya bağlı olarak ödenecek olan ayrılma akçesinin kaynağı da şirket malvarlığıdır. Kanun, ayrılma akçesinin öncelikle kullanılabilir özkaynaklardan sağlanacağı belirtmekle birlikte (TTK m. 642/I), yeterli kaynak mevcut değilse sermaye azaltılmasından belirli şirket varlıklarının satılmasına kadar giden bir dizi uygulama şirket için söz konusu olabilir⁶. Bu gelişmeler de, şirket varlığının ve dolayısıyla mali gücünün azalması sonucunu beraberinde getirecektir.

Bir ortağın çıkma talebine bağlı olarak diğer ortaklar için öngörülmüş olan çıkmaya katılma hakkı, bir açıdan eşit işlem ilkesi ile de ilişkilidir. Hatta kanun koyucu, gerekçesinde yalnızca bu husus üzerinde durmuştur⁷. Benzer şekilde İsviçre kanun koyucusu da, diğer ortaklara çıkmaya katılma hakkı tanınmasını öncelikle eşit işlem ilkesinin bir gereği olarak ifade etmiştir⁸. Bununla birlikte, böyle bir müessesenin mevzuata dâhil olmasından önce de, bir ortağın şirket sözleşmesinde kayıtlı bir sebep veya haklı bir sebebe bağlı olarak çıkma talebinde bulunması hâlinde, bu talepten bağımsız olarak bu sebeplerin kendileri için de geçerli olduğu inancında olan diğer ortaklar da bir dava veya bildirimle çıkma hakkına sahiplerdi (6762 Sayılı TTK m. 551). Çıkmaya katılma hakkı ile birlikte, esasa dayalı köklü bir yenilikten ziyade, hâlihazırda var olan bir hakkın usul ekonomisi gözetilerek, bürokrasiden arınmış ve çözüme daha kolay ulaşılabilecek bir tarzda düzenlenmesi amaçlanmıştır. Yeni düzenleme ile birlikte, özellikle çıkma talebinin dava konusu olduğu hâllerde, çıkmaya katılma hakkının kullanılabilmesi ile uyuşmazlığın bir bütün olarak ve daha hızlı şekilde çözülmesi mümkün olabilecektir.

Çıkmaya katılma müessesesi, aynı zamanda çıkma talep eden ortak ile diğer ortaklar arasındaki muhtemel uyuşmazlıklarda, diğer ortaklara çıkmaya katılma hakkının tanınmış olması, bu ortakların pazarlık etme güçlerini artıracak ve masaya eşit silahlarla oturmalarını sağlayacaktır⁹. Çıkma talebinde bulunan ortağın özellikle kötü niyetli talepleri karşısında, diğer

⁶ TEKİNALP, *Çıkmaya Katılma*, 2.

⁷ TTK m. 639 gerekçesi.

⁸ BOTSCHAFT 2001, 3221.

⁹ TEKİNALP, *Çıkmaya Katılma*, 3.

ortaklar şirketin feshine kadar gidecek bir süreci başlatarak bu talebi etkisiz hâle getirebileceklerdir.

Çıkma katılma, genel olarak şirketin işleyişini rahatlatan bir müessesedir. Bu noktada ortaya çıkan işlevi de, şirket nezdinde veya ortaklar arasında çıkabilecek sorunları ve tıkanıklıkları açabilecek olmasıdır. Sözleşmede yer alan sebep veya haklı bir sebeple bir ortağın çıkma talep etmesi durumunda, bu sebeplerin kendileri için geçerli olduğu diğer ortaklar akabinde çıkma talep edecekler veya bir süre daha şirket ile olan ilişkilerini ayakta tutmaya çalışacaklardır. Her ortağın kendi şartları içinde yaşayacağı bu çelişki, şirket ilişkisini yıpratacak, belki de şirketin veya ortakların zarar etmesine yol açacaktır. İşte bu hâlde çıkma ve çıkmaya katılma talebi ile başlayan süreç, her ortağı şirket ile olan ilişkisi hakkında genel bir muhasebe yapmaya itecek, belki de tarafları zarar etmekten veya yargı nezdinde karşı karşıya gelmekten kurtaracaktır¹⁰.

III. Çıkma Katılmanın Gerçekleşmesi

Çıkma katılma, yenilik doğuran bir hak olarak, kurucu etkiyi haizdir ve kabule bağlı değildir¹¹. Kanun tarafından limited şirket ortaklarına bahşedilen haklı sebeple çıkma hakkı, mutlak ve vazgeçilmez bir niteliğe sahiptir, esas sözleşmeyle bu hakkın kullanılmasının sınırlandırılması veya tamamen kaldırılması mümkün değildir¹². Bunun gibi, çıkmaya katılma hakkı sınırlandırılmaz, şarta bağlanamaz veya kaldırılamaz¹³. Ancak çıkmaya katılma hakkının bu niteliği, haklı sebeple çıkma hakkının sınırlandırılmaz ve vazgeçilemez oluşuyla ilgilidir. Çıkma hakkına ilişkin olarak, TTK m. 577/I-k hükmünde, şirket sözleşmesinde yer alması kaydıyla çıkma hakkının tanınması ve bu hakkın kullanılmasının şartlarına ilişkin hükümlerin bağlayıcı olacağı ifade edilmiştir. Bu hüküm, çıkma hakkının şirket sözleşmesi ile sınırlandırılıp düzenlenebileceği (haklı sebeple çıkma hakkı müstesna) anlamına gelmektedir. Dolayısıyla çıkmaya katılma hakkı da, ancak bu sınırlamalar ve düzenlemeler kapsamında söz konusu olabilecektir. Kısacası, çıkmaya katılma hakkının sınırlarını, çıkma hakkının sınırları oluşturmaktadır,

¹⁰ Benzer şekilde şirketin içinde bulunduğu finansal durum açısından çıkmanın mümkün olduğunca hızlı sonuçlanması bir avantaj olarak değerlendirilebilir. Bkz. 6102 sayılı TTK m. 639 gerekçesi ve **BOTSCHAFT** 2001, 3221.

¹¹ **TEKİNALP**, *Yeni Limited Ortaklıklar*, § 21 N. 42.

¹² **BAŞTUĞ**, 42'den **Werner Meier**, Austritt aus der GmbH gemäss Art. 822 OR. DiSSERTATION, 195 Zürich, 67.

¹³ **TEKİNALP**, *Yeni Limited Ortaklıklar*, § 21 N. 42.

bu da müessesenin ihdas edilmesindeki esas düşüncelerden olan eşit işlem ilkesinin bir yansımasıdır.

Çıkma katılmak için, usul açısından geçerli bir çıkma talebinin daha öncesinde gerçekleşmiş olması gerekir. Çıkma iradesinin, çıkmak isteyen ortağın bizzat veya yetkili temsilcisi tarafından, şayet öngörülmüşse şirket sözleşmesindeki şekil şartına uygun olarak şirket tüzel kişiliğini temsilen şirket müdürlerine yöneltilmiş olması geçerli bir çıkma talebi sayılır. Bununla birlikte, haklı sebebe dayanarak mahkemede bir çıkma davasının açılması da çıkmaya katılmanın gündeme gelmesi için şeklen yeterlidir.

A. Çıkma Talebi veya Davasının Diğer Ortaklara Bildirilmesi

Çıkma katılma, ancak dava veya şirkete bildirim yoluyla ortaya konmuş bir çıkma iradesinin akabinde söz konusu olabilir. Bu ise ancak çıkma talebinin diğer ortaklar tarafından öğrenilmesi ile mümkün olabilir.

Ortaklardan birinin şirket sözleşmesindeki bir hükme veya haklı bir sebebe dayanarak çıkmayı talep etmesi durumunda, müdür veya müdürler gecikmeksizin bu durumdan diğer ortakları haberdar edeceklerdir (TTK m. 639/I). Kanun, müdürlerin diğer ortakları haberdar edeceğini açıkça hükme bağlamıştır; ancak bunun dışında konuyla ilgili herhangi bir açıklama yapmamıştır. Bildirim, diğer ortakların çıkmaya katılma hakkına ilişkin gerekli ve yeterli olan tüm hususları içerecek şekilde gerçekleştirilmelidir¹⁴. Bildirim sadece bir ortağın çıkma talebini değil, gerekçesini de içermelidir.

Kanun'da müdür veya müdürlerin diğer ortaklara yapacağı bildirim hangi sürede yapılacağına ilişkin olarak belirli bir süre belirlenmemiş, bu bildirim "gecikmeksizin" yapılacağı öngörülmüştür. Bununla kastedilen, bildirim derhal ve dürüstlük kurallarına göre yapılabileceği ilk fırsatta yapılmasıdır.

Bununla birlikte bu bildirim şekline ilişkin Kanun'da bir kayıt yoktur. Bu bildirim yapıp yapılmadığı noktasındaki ispat sorunu son derece önemlidir, çünkü bu bildirimle birlikte çıkmaya katılmak için öngörülmüş olan süre, diğer ortaklar hakkında işlemeye başlamaktadır¹⁵. Kanun'da öngörülmemesine rağmen müdürler tarafından yapılacak bildirim ispatı kolaylaştıracak şekilde yapılması yerinde olur, bu taahhütlü mektupla olabileceği gibi noter vasıtasıyla da olabilir. Aksi hâlde müdür veya müdürler

¹⁴ PFENNIGER, 1858.

¹⁵ TEKİNALP, *Çıkmaya Katılma*, 6.

gerekli bildirim yaptıklarını ispat etmek durumunda kalacaklardır. Bununla birlikte çıkma talebi bir haklı sebebe dayanıyorsa veya şirket sözleşmesinde yer alan bir hüküm gereği talebin genel kurulda görüşülmesi gerekiyorsa, diğer ortaklar en geç genel kurul toplantısında bilgi sahibi olacaklardır. Bu şekilde bir öğrenme, yapılması gereken bildirim sonuçlarını doğurur.

Diğer ortakların müdürler tarafından haberdar edilmeden çıkma prosedürü işler ve sonuçlanırsa ne olacaktır? *Tekinalp*'e göre; bir ortağın çıkma talebi, diğer ortakların bildirilmeden gerçekleşirse, bu çıkma işlemi, Kanun'un emredici hükümlerine aykırılık teşkil ettiği için (kesin hükümsüz) batıl kabul edilecektir¹⁶. Bununla birlikte, bir başka görüşe göre, bir çıkma talebinin diğer ortaklara bildirilmeden sonuçlandırılması hâlinde, çıkma işleminin butlana tabi olduğu düşüncesi, ortaklık sıfatında uzun süreli belirsizlikler yaratacaktır, bu nedenledir ki öncelikle gerçekleşen çıkma işleminin değil de, diğer ortak veya ortakların çıkmaya katılma talebinin reddedilmesi sonucunu doğuran işlem butlan müeyyidesine tabi olmalıdır¹⁷. Bununla birlikte, kanaatimizce bir genel kurul kararı ile bildirim olmaksızın çıkma işlemi sonuçlanmışsa, kanunen çıkmaya katılma hakkı bulunan diğer ortak veya ortakların yapacağı bir çıkmaya katılma bildirimini sonuç doğuracaktır. Öncelikle gerçekleşen çıkma talebinin sonuçlanmış olması, çıkmaya katılma müessesesinin devreye girmesine engel teşkil etmeyecektir. Şayet, müdür veya müdürlerin kanunen şart olan bu bildirim yapmaması nedeniyle çıkmaya katılma hakkı olan ortak veya ortaklar zarara uğramış ise, bunların sorumluluğuna gidilebilecektir¹⁸.

Açılmış olan çıkma davasına ise, kesin hüküm verilinceye kadar her aşamada katılmak mümkündür. Bununla birlikte bildirim olmaksızın, mahkeme çıkmaya hükmederse ne olacaktır? *Tekinalp*, haklı sebeple çıkmaya ilişkin bir mahkeme kararında, haberdar edilmemiş olmanın bir bozma sebebi olacağını ifade etmektedir¹⁹. Bir anlamda, bildirim bir dava şartı olduğu ileri sürülmektedir (HMK m. 114/II ve 371/I-b). Bildirim bir dava şartı olarak kabulü hâlinde dahi, HMK m. 115/II hükmüne göre bu dava şartı noksanlığının giderilmesi mümkün olur²⁰. Buna göre, bir çıkma davasının açılması

¹⁶ **TEKİNALP**, *Yeni Limited Ortaklıklar*, § 21 N. 42. Müellife göre, TTK m. 639, TTK m. 579'a göre emredici bir düzenlemedir. Emredici düzenlemelerde aykırılığın müeyyidesi ise, TBK m. 27/I'e göre kesin hükümsüzlüktür.

¹⁷ Bkz. **BİLGİLİ/DEMİRKAPI**, 769, dn. 561.

¹⁸ **PFENNIGER**, 1858; **YILDIRIM**, 168; **TEKİNALP**, *Çıkmaya Katılma*, 6.

¹⁹ **TEKİNALP**, *Çıkmaya Katılma*, 6.

²⁰ **KARSLI**, 466; **YILMAZ**, 770.

hâlinde, mahkeme diğer ortaklara bildirim yapıp yapılmadığını davanın her aşamasında gözetecektir, müdürlere veya davacı ortağa bildirimde bulunması için süre verecektir. Bildirimin müdürler tarafından gerçekleştirilmemesi ihtimaline karşı, davacı ortak da bildirimde bulunabilecek, bu bağlamda diğer ortaklar için bildirim sonuılarını doğuracak olan öğrenme olgusu gerçekleşecektir. Bununla birlikte, kanaatimce bu hususun bir dava şartı olarak kabulü, Türk Ticaret Kanunu'nun lafzına rağmen mümkün değildir. Muhtemel bir uyuşmalık hakkında, davalı tarafın (yetkili organlarının) yapacağı bildirim davacının haklı davasına ilişkin bir bozma sebebi olarak kabulü menfaatler dengesine uymamaktadır. Bunun bir dava şartı olarak kabulü, kötü niyetli şirket müdürlerinin, haklı bir çıkma talebi olan ortağın bu talebini bertaraf etmelerine veya geciktirmelerine fırsat tanır ki, şüphesiz bu da Kanun'un gözettiği amaca uzaktır.

B. Çıkma Katılma İradesinin Ortaya Çıkışı

Limited şirket ortakları, bir ortağın çıkma arzusunu ortaya koyduğu bildirim veya davayı müteakip, müdürler tarafından haberdar edilir. Haberdar olmanın ne zaman gerçekleşmiş sayılacağı, müdür veya müdürlerin yapacağı bildirim şekline bağlıdır. Çıkma hususu, genel kurulda görüşülmüşse, genel kurula katılmış ortakların genel kurul tarihinde bu hususu öğrendikleri kabul edilebilir. Şayet bildirim müdürler tarafından gerçekleştirildiği veya ortağın bu hususu bir başka şekilde öğrendiği ispat edilemezse, çıkma katılma arzusundaki ortağın çıkma bildiriminde veya çıkma davasına katılma talebinde bulunduğu anda haberdar olduğu varsayılmalıdır.

Müdür veya müdürlerin, bir ortağın çıkma talebinden diğer ortakları haberdar ettikleri andan itibaren bir ay içinde bu ortaklar tarafından da çıkma katılma talebi ileri sürülebilir (TTK m. 639/II). Bir aylık bu süre hak düşürücü niteliktedir ve sürenin geçirilmesi hâlinde çıkma katılma hakkı kullanılamaz²¹. Ancak bu süre geçmiş olsa da, diğer ortaklar, şirket sözleşmesinde kayıtlı veya haklı sebeplerle bağımsız olarak çıkma talebinde bulunabilir²². Bir başka deyişle, bir aylık süre içinde çıkma katılma hakkının kullanılmaması, öncelikle çıkan ortakla aynı sebepten dahi olsa bir başka ortağın bağımsız bir çıkma talep etme hakkını engellemez.

Tüm ortakların çıkma katılma talebinde bulunması, dolaylı olarak şirketin feshi iradesini yansıtır. Bu irade şayet şirket sözleşmesindeki bir hükümden dolayı çıkma hakkının kullanılmasıyla ilgiliyse, öngörülen sebep

²¹ ALTAŞ, 185.

²² BİLGİLİ/DEMİRKAPI, 769.

tüm ortaklar için geçerliyse fesih gerçekleşir²³. Ancak haklı sebeple çıkma davasına katılma şeklinde tezahür eden çıkmaya katılma iradesinde durum biraz farklıdır. Bu hâlde, her ortak için haklı sebebin gerçekleşip gerçekleşmediği ayrıca incelenmeli, haklı sebebin kendisi için gerçekleşmediğine kanaat getirilen ortakların talebi mahkemece reddedilmelidir. Her ne kadar şirketin feshi, yani sona ermesi bir genel kurul kararını gerektirir ise de, tüm ortakların haklı sebeple çıkmaya katılma talep etmesi yukarıda olduğu gibi dolaylı bir fesih iradesini yansıtır ve mahkeme kararı ile şirketin sonlandırılması mümkün olur. Bu, hukuk muhakemesindeki talebe bağlılık ilkesi ile bağdaşmıyor gibi görünse de, ortaksız ve sermayesiz bir şirketin mevcudiyeti mümkün olmadığından şirketin sona ermesine karar verilmelidir.

1. Ortağın Şirket Sözleşmesinde Öngörülen Haklı Sebebin Kendisi Yönünden de Geçerli Olduğunu İleri Sürmesi

Şirket sözleşmesindeki bir hükme istinaden bir ortağın çıkma talebinde bulunması hâlinde, şirket sözleşmesindeki sebebin kendisi yönünden de geçerli olduğunu düşünen ortaklar çıkmaya katılmayı talep edebilirler.

Çıkmaya katılmayı düzenleyen hükmün birinci fıkrasında “*ortakların şirket sözleşmesindeki bir hükme dayanabileceği*”, ikinci fıkrasında ise “*şirket sözleşmesinde öngörülen haklı sebeplerin kendileri için geçerli olduğu*” ifadelerine yer verilmiştir. Bu noktada, çıkmaya katılma hakkının doğması için şirket sözleşmesinde yer alan hükmün bir haklı sebep niteliğinde olması gerektiği anlaşılabilir. Ancak şirket sözleşmesinde bir çıkma sebebi öngörülmüşse, bu ortakların o sebebi çıkmak için haklı bir sebep olarak kabul ettiğini gösterir. Şirket sözleşmesindeki bu kabul iradesi, söz konusu sebeplerin haklı sebep olup olmadığının ne genel kurul ne de mahkeme tarafından incelenmesine, ne de bunların haklı bir sebep teşkil etmediğinde karar kılmalarına izin verir²⁴.

Kanun’da, bir ortağın şirket sözleşmesinde öngörülmüş olan bir hükme istinaden çıkma talep etmesi durumunda, çıkmaya katılmak isteyen ortak veya ortakların şirket sözleşmesindeki bir başka çıkma sebebine istinaden çıkmaya katılmayı talep edip edemeyeceğine ilişkin bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Hükmün gerekçesinde, bu hususun yargı ve öğreti tarafından tartışılacağını, katı bir çözüm yolu benimsenmesinden bilerek kaçınıldığı ifade edilmiştir²⁵.

²³ TEKİNALP, *Çıkmaya Katılma*, 7.

²⁴ TEKİNALP, *Çıkmaya Katılma*, 5. Nitekim buradaki “*haklı sebep*” ifadesini “*çıkma sebebi*” olarak anlamak gerektiği yönünde bkz. KENDİGELEN, 490, dn. 115.

²⁵ TTK m. 639 gerekçesi.

Öğretide *Tekinalp*, çıkmaya katılmak isteyen ortak veya ortakların aynı sebebe dayanmak zorunda olmadıklarını, şirket sözleşmesinde yer alan bir başka sebebe istinaden de çıkmaya katılmayı talep edebileceklerini belirtmiştir²⁶. Her ne kadar Kanun gerekçesi bu hususun açıklanmasında öğreti ve yargıyı işaret etmişse de, Kanun'un böylesine önemli bir hususu açıklamaktan kaçınması, arzu ettiği çözümü işaret etmemesi anlaşılabilir değildir.

Bununla birlikte, şirket sözleşmesinde çıkma hakkına ilişkin olarak “*haklı sebepler*” ve “*diğer sebepler*” ya da “*çıkma sebepleri*” gibi farklı kategorilere yer verilmişse, çıkmaya katılmak için aynı kategoride bir sebebe istinaden talebin gerçekleştirilmesi gerektiği öğretice savunulmaktadır²⁷. Farklı kategoriler arasında neden bu şekilde bir ayırım yapılması gerektiği tam olarak anlaşılammaktadır. Sistematik olarak kategorilere ayrılmamış fakat muhtevası ve niteliği birbirinden çok farklı çıkma sebepleri söz konusu olabileceği gibi, kategorilere ayrılmış fakat birbirine çok benzer sebepler de söz konusu olabilir. Çıkma sebeplerinin kategorilere ayrılması, sadece bir tercih meselesidir.

Bununla birlikte, çıkma hakkı, şirket sözleşmesi ile sadece belirli bazı ortaklara tanınmışsa, çıkmaya katılma hakkı her ortak tarafından kullanılabilir midir? Veya şirket sözleşmesindeki böyle bir kayıt, çıkmaya katılma hakkını tamamen bertaraf mı edecektir?

Bu sorun karşısında, *PULAŞLI*, çıkmaya katılma hakkının Kanun'da düzenlenmesi ile birlikte, artık şirket sözleşmesinde çıkma hakkının bir özel hak olarak gösterilemeyeceği fikrini savunmaktadır²⁸. Ancak limited şirket sözleşmesiyle ortağa çıkma hakkı verilen hâller, ortağın kişisel durumuyla ilgili olabilir. Bu durumun içeriği ise, mali ve idari nitelikli olabileceği gibi, insani nitelikte de olabilir.

Kural olarak, kişisel bir sebepten çıkmak isteyen ortağın durumu, diğer ortakları etkilemiyorsa çıkmaya katılma hakkı söz konusu olmaz²⁹. Diğer ortakları etkilemeyen bu kişisel sebebin, şirket sözleşmesinde yer alması da her zaman mümkündür. Bu bağlamda, çıkma hakkının kişisel bir takım sebeplere bağlı olarak düzenlenmesi mümkündür ve bu hâlde çıkmaya katılma hakkı kullanılmayacaktır. Ancak diğer ortaklar tarafından bu husus eşit işlem

²⁶ *PULAŞLI*, § 61 N. 123; Aynı yönde *TEKİNALP*, *Çıkmaya Katılma*, 5.

²⁷ *TEKİNALP*, *Çıkmaya Katılma*, 5.

²⁸ *PULAŞLI*, § 61 N. 109.

²⁹ *KARAHAN/ÇEKER*, 819; *PULAŞLI*, § 61 N. 123.

ilkesine aykırı olduğu gerekçesiyle uyuşmazlık konusu edilebilir, bu noktada somut olayın şartlarına göre nihai kararı mahkeme verecektir.

2. Ortağın Dava Yolu ile Haklı Sebep Çıkma Davasına Katılması

Limited şirket ortakları, şirket sözleşmesinde yer alsın veya almasın, herhangi bir haklı sebebin varlığı hâlinde şirketten çıkmak için dava açabilirler (TTK m. 638/II). Diğer ortaklar da, TTK m. 639/II-a gereği açacakları bir çıkma davası ile çıkmaya katılabilirler.

a. Çıkma Davası ile Çıkmaya Katılma Arasındaki İlişki

Maddi hukuk bağlamında ayrıntılı bir şekilde olmasa da, çıkma davası ile çıkmaya katılma davası TTK m. 639'da birbiriyle açıkça ilişkilendirilmiştir. Ancak bu ilişkinin usul hukukundaki tezahürüne açıkça yer verilmemiştir.

i. Maddi Hukuk Açısından

Türk Ticaret Kanunu m. 639/II-b hükmünde, haklı sebeplerin varlığı hâlinde diğer ortakların çıkmaya katılma talebinde bulunabilecekleri ifade edilmiştir.

Çıkmaya katılma talep edecek ortağın, hangi haklı sebebe dayanması gerektiği karşısında Kanun katı bir çözüm yolu benimsemekten kaçınmıştır. Şirket sözleşmesinde yer alan bir sebebe istinaden çıkma talebi ve buna bağlı olarak gerçekleşen çıkmaya katılma talebinde, çıkma arzusundakilerin aynı sebebe dayanmasının zorunlu olmadığı öğretide kabul gördüğü daha önce ifade edilmişti.

Aynı yaklaşımın çıkmaya katılmanın bir dava yolu ile sürüleceği bu hâlde de benimsenmesinde bir beis yoktur. Üstelik TTK m. 639/II-b'nin "*haklı sebepler dolayısıyla çıkma davasına katılmak*" ifadesi ile çıkmaya katılmayı arzu eden ortağın bir başka haklı sebebe istinaden bu talebini ortaya koymasının mümkün olduğu anlaşılmaktadır³⁰.

Bununla birlikte öğreti ve yargıyı meşgul edecek sorun şudur: Kronolojik olarak daha önce açılmış bulunan çıkma davasının sonucu, çıkmaya katılma davasına ne derece etkili olacaktır?

Çıkma davasının davacı ortak lehine sonuçlanması hâlinde herhangi bir tereddüt olmaksızın, çıkmaya katılma davası görülmeye devam edecektir. Çıkmaya katılma arzusundaki ortağın nezdinde çıkmak için gerekli veya yeterli haklı sebebin gerçekleşip gerçekleşmediği incelenerek hükme

³⁰ PULAŞLI, § 61 N. 123.

varılacaktır. Teorik olarak, çıkma davasının kabul edilip, çıkmaya katılma davasının reddedilmesi mümkündür.

Uygulama karşılaşılabilecek asıl sorun, çıkma davasının reddedilmesi durumunda çıkmaya katılma davasının akıbetinin ne olacağıdır. Öğretide *Tekinalp*, doğrudan bu soruna değinmemişse de, önce açılmış bulunan çıkma davasından feragat edilmesi hâlinde çıkmaya katılma talebinin de düşeceğini ifade etmiştir³¹. Buradan yola çıkarak bir bakıma çıkma davasının reddedilmesi durumunda çıkmaya katılma davasının düşeceği şeklinde bir yorum yaparak, çıkmaya katılma davasının akıbetini doğrudan çıkma davasına bağlamak mümkün olabilir.

Çıkmaya katılma talebinde bulunacak ortağın, çıkma talebinde bulunan ortakla aynı haklı sebebe dayanmak zorunda olmadığı daha önce ifade edilmişti. Bu noktada çıkma talebinde bulunan ortaktan tamamen farklı bir haklı sebebe istinaden çıkmaya katılma talebinde bulunan ortağın talebini reddetmek veya bu talebin düşmesi makul bir çözüm değildir. Böyle bir çözümün benimsenmesi, sebebi tamamen farklı olan davaların kaderini mutlak surette birleştirmek anlamına gelir ki, bu da gerçekten vuku bulmuş ve ortaklık ilişkisinin sürdürülmesini imkânsız kılan bir haklı sebebe istinaden çıkmaya katılma davası açan ortağın davasının reddedilmesi ve buna bağlı olarak haklarının zayı olması ihtimalini beraberinde getirir.

Çıkma davasının reddedilmesi hâlinde çıkmaya katılma talebinin de düşmesi veya reddedilmesi gerektiğini benimsemek, çıkmaya katılma müessesesinin felsefesine de aykırı olacaktır. Tamamen haklı olmasına rağmen çıkmaya katılma davasında talebi reddedilen ve düşürülen ortak, davanın adını değiştirerek yani bir çıkma davası açarak sorunu tekrar mahkeme önüne taşıyabilecek midir? Bu soruya hayır cevabını vermek, usul hukukunun ilkeleriyle bağdaşmaz. Çünkü bir davada verilecek hüküm, tarafları ve dava sebebi ayrı bir başka uyuşmazlığın mahkeme önüne götürülmesini engelleyecek bir kesin hüküm olarak kabul edilemez³². Şayet verilecek cevap evet ise, beraberinde usul ekonomisi ilkesine aykırı, uyuşmazlığı uzatacak ve tarafların enerjisini tüketerek yıpratacak bir çözüm yolu benimsenmiş olur ki, bu da ne müessesenin ne de Kanun'un amacına uygun düşer.

Bu durumda ortaya konulabilecek makul çözüm, çıkmaya katılma davasının devam ettirilerek sonuçlandırılmasıdır. Çıkma ve çıkmaya katılma davası öncesinde birleştirilmiş ise, davalar ayrılarak çıkmaya katılma davası

³¹ **TEKİNALP**, *Çıkmaya Katılma*, 6.

³² Kesin hüküm hakkında bkz. **YILMAZ**, 1301 vd.

ayrı bir çıkma davası gibi yürütülerek, şayet davacı ortak haklı ise onun lehine sonuçlandırılmalıdır.

ii. Usul Hukuku Açısından

Çıkma davasına katılmak açılacak bir dava ile mümkündür. Ancak terimde yer alan “*katılma*” ifadesi, medeni usul hukuku bağlamında davaya katılma müessesesini çağrıştırabilir. Ancak bu noktada açılacak davada medeni usul hukuku bağlamında bir davaya katılmadan bahsetmek mümkün değildir. Şöyle ki;

6100 Sayılı HMK’da davaya katılma hususu “*fer’i müdahale*” ve “*aslî müdahale*” şeklinde ikili bir ayrıma tutularak ayrıntılı olarak düzenlenmiştir. HMK m. 65’de düzenlenen “*aslî müdahale*”, bir yargılamamanın konusunu teşkil eden hak veya şey üzerinde kısmen veya tamamen hak iddia eden bir üçüncü kişinin yargılamanın taraflarına karşı ayrı bir dava açmasıdır³³. Bu hâlde ilk davanın tarafları mecburi dava arkadaşlığı içindedir³⁴. “*Fer’i müdahale*” ise, bir kişinin kendi menfaati dolayısıyla taraf olmadığı bir davada taraflardan birine yardım etmek amacıyla yargılamaya katılması³⁵ olarak tanımlanabilir ve HMK m. 67 ve devamında hükümleri ihdas edilmiştir.

Asli müdahalenin ayırıcı özellikleri, müdahale edenin dava konusu üzerinde hak sahibi olması ve birinci davanın iki tarafını davalı olarak göstermesidir. Oysa çıkmaya katılmak için açılacak davada, davalı taraf yalnızca limited şirket tüzel kişiliğidir, çıkmaya katılma talep eden ortağın çıkma davası açan ortakla arasında bir husumet söz konusu değildir. Bununla birlikte çıkmaya katılma talebinde bulunanın, dava konusu bir hak üzerinde üçüncü kişi olarak, ilk davanın taraflarının aleyhine bir hak iddiası yoktur. Çıkmaya katılma talebinde bulunanın her ne kadar haklı sebebin varlığına ilişkin limited şirket ile arasında bir uyuşmazlık varsa da, çıkma davasını açan ortakla arasında bir uyuşmazlık yoktur. Her ikisi için de çıkma hakkının varlığı kabul edilebilir.

Bununla birlikte, çıkmaya katılma talebinde bulunanın fer’i müdahil olarak çıkmaya katılma iradesini ortaya koyması da mümkün değildir. Çünkü çıkmaya katılma talep eden ortak, ne şirket ne de çıkma davası açan ortağın yanında yardımcı olarak davaya katılmak istemektedir. Ne de yargılama sonucunda ortaya bir rücu ilişkisi çıkacaktır. Çıkmaya katılma talebinde

³³ UMAR, 225; YILMAZ, 600.

³⁴ YILMAZ, 601.

³⁵ KARSLI, 357; YILMAZ, 606.

bulunan ortağın nezdinde, haklı sebeplerin ayrıca doğmuş olması davanın kabulü için şarttır.

Sonuç olarak her ne kadar TTK m. 639/II-b’de ortağın haklı sebeplerle açacağı bir dava ile çıkma davasına katılacağı ifade edilmişse de, buradaki katılma medeni usul hukuku bağlamındaki müdahaleden farklıdır.

Usul hukuk açısından, yargılama sürecinde iki talep arasında farklı şekillerde bağlantı kurulabilir.

Çıkmaya katılma davasına bakan mahkeme, haklı bir sebebin var olup olmadığı noktasında çıkma davasına bakan mahkemenin kararını bir bekletici sorun olarak kabul edebilir mi? Bu tür bir bekletme, HMK m. 165’de ihdas edilen bekletici sorun tanımına aykırı değildir. Ancak öğretilerde, mahkemenin bir hususu bekletici sorun olarak kabul etmesi için ilgili sorunun mahkemenin çözüm yetkisi kapsamı dışında olması, mahkemenin bu sorunu çözmek için kendini yetkili görmemesi gerektiği belirtilmiştir³⁶. Bununla birlikte, hâlin ve usul ekonomisi ilkesinin gereğine göre diğer mahkemenin kararını bekleme yoluna da gidilebilir³⁷. Böyle bir usul, çıkmaya katılma davasında da izlenebilir. Ancak bu usul, 6762 Sayılı Kanun’a göre, açılmış bulunan iki çıkma davası için de söz konusu olabilirdi. Bir başka deyişle, çıkmaya katılma müessesesinin amaçlarına hizmet edecek bir usul hukuku uygulaması değildir. Düzenleme ile arzulanan hız, tahkikat kolaylığı ve usul ekonomisinin, bekletici sorun uygulaması ile sağlanması mümkün değildir.

Çıkmaya katılma davasına bakan mahkeme, HMK m. 166’ya göre çıkmaya katılma davası ile çıkma davasının birleştirilmesine karar verebilir. Davaların aynı veya benzer sebeplerden kaynaklanması, aralarında bağlantı bulunduğunun kabulü anlamına gelir ve birleştirme kararı verilmesini mümkün kılar³⁸. Mahkeme bu kararı re’sen verebileceği gibi, davalı şirket veya davacı ortağın talebi üzerinde verebilir. Birleştirme kararını ancak çıkmaya katılma davasına bakan mahkeme verebilir. Dolayısıyla ikinci dava olan çıkmaya katılma davasının tarafı olmayan çıkma talebinde bulunan ortak, böyle bir talepte bulunamaz. İki davanın birleştirilerek görülmesi, usul ekonomisi ilkesine uygun bir usul olup, zaman ve enerjiyi idareli kullanmanın gereği olacaktır³⁹. Birleştirilmiş davada, taraflar ve ileri sürdükleri talepler ayrı ayrı

³⁶ HMK m. 165 gerekçesi.

³⁷ UMAR, 459.

³⁸ POSTACIOĞLU, 106; Benzer şekilde bkz. PFENNIGER, 1859.

³⁹ POSTACIOĞLU, 105.

değerlendirilir ancak tahkikat aşaması birlikte yürütülür⁴⁰. Aynı zamanda birleştirilmiş davalarda, aynı durum için farklı kararların çıkması çoğunlukla söz konusu olmaz⁴¹, bu da eşit işlem ilkesinin gerçekleşmesine hizmet eder.

Türk Ticaret Kanunu'nun ilgili hükmünün HMK'ya nispeten özel bir kanun olduğu göz önünde bulundurulduğunda, TTK m. 639'da ihdas edilen çıkmaya katılmanın kendine özgü bir usul hukuku uygulaması olduğu ifade edilebilir. Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda düzenlenen, bekletici sorun ve davaların birleştirilmesi müesseselerinin çıkmaya katılma davasında uygulanması mümkünse de, çıkmaya katılmanın ayrı bir usul izlenerek görülmesi de mümkündür. Bununla birlikte müesseseden beklenen fayda nasıl gerçekleşecektir?

Bekletici sorun uygulaması, Kanun'un amacına uygun bir çözüm getirmez. Hız ve usul ekonomisi ihtiyacı, birlikte tahkikatı daha makul kıldığından, çıkmaya katılma davasının görülmesi için çıkma davasının sonucunu beklemek süreci uzatacaktır. Çıkmaya katılma davasının tek başına yeni bir katılma usulü getirdiği düşüncesi ise, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda karşılığı olmayan yepyeni bir uygulamaya sebebiyet verecektir ki; bu da yeni bir sorun ve belirsizlik alanı ortaya çıkaracaktır.

Hükmün amacı ele alındığında, en makul uygulamanın davaların birleştirilmesi olduğu anlaşılacaktır. Bununla birlikte, 6102 Sayılı Kanun'dan önce de davaların birleştirilmesi imkânı söz konusuydu. Bu bağlamda, hükmün getireceği somut fayda ne olacaktır?

Öncelikle bu hüküm, hâkime çıkma ve çıkmaya katılma davasını birleştirme yükümlülüğü yüklemiş olabilir mi? Kural olarak, birleştirme talep üzerine veya ihtiyari olarak karar verilir. Ancak Türk Ticaret Kanunu m. 39'un lafzından böyle bir zorunluluk anlaşılmamaktadır. Şayet böyle bir zorunluluk anlaşılıysaydı, hükmün çıkma ve çıkmaya katılma davasının birleştirilerek aynı tahkikat içinde görülmesi gerektiğini amaçladığı ifade edilebilirdi.

Davaların birleştirilebilmesi için, iki dava arasında bağlantı olması şarttır (HMK m. 166/I). Bir limited şirkette, iki ortağın ayrı ayrı çıkma davası açmaları hâlinde, bu davalar arasında her hâl ve şartta bağlantı bulunduğu söylenebilir mi? Şüphesiz ki bu soruya olumlu yanıt vermek mümkün değildir. Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 166'ncı maddesinin 4'üncü fıkrasına göre, bağlantının varlığı için, davaların aynı veya benzer sebeplerden

⁴⁰ KARSLI, 724.

⁴¹ YILMAZ, 933.

doğması ya da biri hakkında verilecek hükmün diğerini etkileyecek nitelikte bulunması gerekir. Açılmış bulunan iki ayrı çıkma davasının sebepleri çok farklı olabileceği gibi, sonuçları açısından birbirini etkileyecek nitelikte olmayabilir de.

Bu noktada, açılmış bulunan bir çıkma davasına açılacak bir başka dava ile katılma talebinde bulunulmasına ilişkin hüküm, bir usul hukuku hükmü niteliğinde olup, açılmış bu iki dava arasında bir bağlantı kurmaktadır. Bir anlamda, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun davaların birleştirilmesi için aradığı bağlantı şartı, bu hükümle sağlanmakta, ilk açılan çıkma davasından sonraki tarihte açılacak diğer çıkma davaları çıkmaya katılma davası olarak adlandırılarak bu davaların birleştirilmesi noktasında hâkime geniş bir yetki tanımaktadır.

Burada davaların birleştirilmesine ilişkin kanuni bir zorunluluk yoktur ancak birleştirmenin şartlarından olan bağlantı Kanun tarafından kurulmuştur ve müesseseni amacına en uygun çözüm de davaların birleştirilerek görülemsidir.

Çıkmaya katılma talebinde bulunmak için, talebin sahibi ortak ayrı bir dava açmak zorundadır. Bu dava, çıkma davasına bir müdahale niteliğinde olmayıp tamamen ayrı ve bağımsız bir davadır. Bu davada, davalı olarak şirket tüzel kişiliği gösterilecektir. Çıkmaya katılma talep edenin, bu davanın davacısı olarak, dava sonucunda verilen karar sadece kendi şahsında doğacaktır. Buna bağlı olarak da davacılar tarafından ayrı ayrı temyiz edilebileceklerdir.

IV. Sonuç

Çıkmaya katılma müessesesi, milli mevzuata 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu ile birlikte dâhil olmuştur. Mevzuatın İsviçre Kanunu'nda olduğu gibi, Türk kanun koyucusu da, müessesenin ihdas edilme gerekçesi olarak öncelikle eşit işlem ilkesini işaret etmiştir. Bunun gibi, kötü niyetli çıkma girişimlerinin etkisiz hâle getirilmesi, ayrılma akçesi ödemek suretiyle şirket varlığının azalması gibi olumsuzlukların da bu yolla bertaraf edilebileceği ifade edilmektedir.

Çıkmaya katılma hakkı, açılacak bir dava ile daha önce açılmış bulunan bir haklı sebeple çıkma davasına katılma niteliğindeyse sınırlandırılması ve kaldırılması söz konusu değildir. Ancak şirket sözleşmesinde belirtilen bir sebebe istinaden gerçekleşecek bir çıkma işlemine katılma söz konusuysa, çıkmaya katılma hakkı şirket sözleşmesi ve çıkma hakkıyla sınırlandırılmış demektir.

Çıkmaya katılmanın söz konusu olabilmesi için, daha önceden ortaklardan birinin çıkmak istediğinin diğer ortaklar tarafından öğrenilmesi gerekir ki, bu noktada TTK müdür veya müdürleri görevlendirmiş, bunların gecikmeksizin bu durumdan diğer ortakları haberdar edeceklerini ifade etmiştir (TTK m. 639/I). “*gecikmeksizin*” ifadesinden anlaşılması gereken, bildirim derhal ve dürüstlük kurallarına göre yapılabileceği ilk fırsatta yapılmasıdır. İspat kolaylığı açısından da, bu bildirim taahhütlü mektup veya noter vasıtasıyla yapılması yerinde olacaktır. Bildirim gerçekleşmeden çıkma işleminin gerçekleşmesi, diğer ortakların çıkma işlemini öğrendikleri tarihten itibaren bir ay içinde gerçekleştirecekleri çıkmaya katılma bildirimlerini etkilemeyecektir; açılmış ve hükme bağlanmış bir çıkma davası açısından ise bir bozma sebebi teşkil etmeyecek, diğer ortaklar da bu hususu öğrenme ile birlikte mahkemeye başvurabileceklerdir ve hâsıl olan maddi zararlar açısından bildirim gerçekleştirilmeyen müdür veya müdürlerin sorumluluğuna gidebileceklerdir.

Şirket sözleşmesindeki bir hükme istinaden çıkmaya katılmak isteyen ortak veya ortakların aynı sebebe dayanmak zorunda olmadıklarını, şirket sözleşmesinde yer alan bir başka sebebe istinaden de çıkmaya katılmayı talep edebileceklerinin yanı sıra, şirket sözleşmesinde farklı kategorilere yer verilmişse, çıkmaya katılmak için aynı kategoride bir sebebe istinaden talebin gerçekleştirilmesi gerektiği öğretisi tarafından ileri sürülmüştür. Ancak kanaatimizce, farklı kategoriler arasında neden böyle bir ayırım yapılması gerektiği yeterince anlaşılammaktadır.

Ortağın açacağı bir dava ile haklı sebeple çıkma davası hususunda ise, başlıca soru işareti, önceden açılmış bulunan çıkma davasının sonucunun, çıkmaya katılma davasına ne derece etkili olacağı hakkındadır. Hem usul ekonomisinin bir gereği olarak, hem de farklı haklı sebeplerle açılmış davaların kaderi birleştirmemek adına, çıkma davası reddedilmiş olsa dahi çıkmaya katılma davasının görülmesine devam edilmelidir. Bununla birlikte, usul hukukuna ilişkin bir takım sorular da akla gelmektedir.

Kanun’un 639’uncu maddesinin lafzına göre, çıkmaya katılma müessesesi usul hukukunun klasik müesseseleriyle örtüşmemektedir. “*Katılma*” ifadesi, davaya müdahil olmayı akla getirirse de, hem davaya müdahalenin farklı bir müessese oluşu, hem de TTK m. 639’da açılacak ayrı bir davadan bahsediliyor olması, “*katılma*” ifadesinin “*davaya müdahale*”den farklı olduğuna işaret etmektedir. Çıkma davası ile çıkmaya katılma davası arasındaki bağlantı, davaların birleştirilmesi veya bekletici sorun müessesesi ile sağlanabilir. Bu müesseselere başvurmaksızın, çıkmaya katılma davasının,

HMK'da göre özel kanun niteliğindeki TTK'da öngörülen özel bir usul hukuku hükmü olarak görülmesi ve bu hükmün davaların birleştirilmesi için gerekli olan bağlantıyı sağladığı ve davaların birleştirilmesi yoluyla görülmesi gerektiği ifade edilebilir.

KAYNAKÇA

- ALTAŞ, Soner:** Yeni Türk Ticaret Kanunu'na Göre Limited Şirketler, Ankara 2011.
- BAŞTUĞ, İrfan:** Limited Şirkette Ortağın Çıkma ve Çıkarılması, İzmir 1966.
- BİLGİLİ Fatih/DEMİRKAPI Ertan;** Şirketler Hukuku, 9. Baskı, Bursa 2013.
- BOTSCHAFT** zur Änderung des Obligationenrechts (GmbH-Recht sowie Anpassungen im Aktien-, Genossenschafts-, Handelsregister-und Firmenrecht), vom 19.12.2001.
- İNAN, Ali Naim:** Borçlar Hukuku Genel Hükümler I. Cilt, Ankara 1971.
- KARAHAN, SAMİ (EDİTÖR),** Şirketler Hukuku, Konya 2012.
- KARAYALÇIN, Yaşar:** Ticaret Hukuku II. Şirketler Hukuku, 2. Baskı, Ankara 1973.
- KARSLI, Abdurrahim:** Medeni Muhakeme Hukuku, 3. Baskı, İstanbul 2012.
- KENDİGELEN, Abuzer:** Türk Ticaret Kanunu, Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler, İstanbul 2011.
- KILIÇOĞLU, Ahmet:** Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Genişletilmiş 15. Bası, Ankara 2012.
- MİMAROĞLU, Sait Kemal:** Ticaret Hukuku II. Cilt, Ankara 1972.
- ÖNEN, Turgut:** Borçlar Hukuku, Ankara 1990.
- POROY, Reha/TEKİNALP, Ünal/ÇAMOĞLU, Ersin:** Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku, Güncelleştirilmiş 12. Bası, İstanbul 2010.
- PFENNIGER, Markus:** OR Handkommentar, Schweizerisches Obligationenrecht (Herausgebers: **Kostkiewicz/ Nobel/ Schwander/ Wolf**), Auflage 2, Zürich 2009.

- PULAŞLI, Hasan:** Şirketler Hukuku Şerhi, Cilt II, Ankara 2011.
- POSTACIOĞLU, İlhan E.** “Davaların Birleştirilmesi”, Makaleler ve Karar İncelemeleri (*İstanbul Barosu Dergisi S. 12, 1956, s. 359-366*).
- SAYMEN, Ferit Hakkı / ELBİR, Halit Kemal:** Borçlar Hukuku Umumi Hükümler I. Cilt, İstanbul 1958.
- TEKİL, Fahiman:** Şirketler Hukuku I. Cilt, Adi Kollektif ve Komandit Şirketler, İstanbul 1974.
- TEKİNALP, Ünal:** “Çıkmaya Katılma”, Arslanlı Bilim Arşivi, (erişim 23.02.2012), http://arslanlibilimarsivi.com/sites/default/files/makale/UnalTekinalpCikmaya_Katilma.pdf (*Çıkmaya Katılma*)
- TEKİNALP, Ünal:** Yeni Anonim ve Limited Ortaklıklar Hukuku ile Tek Kişi Ortaklığın Esasları, 2. Bası, İstanbul 2012, (*Yeni Limited Ortaklıklar*).
- UMAR, Bilge:** Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi, Ankara 2011.
- YILDIRIM, Ali Haydar:** Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Limited Ortaklık Müdürünün Hukuki Durumu, İzmir 2008.
- YILMAZ, Ejder:** Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi, Ankara 2012.

BOŞ